

Lietuvos banko išvada* dėl 2021 m. biudžeto projekto

Vitas Vasiliauskas

Lietuvos banko valdybos pirmininkas
2020 m. lapkričio 11 d.

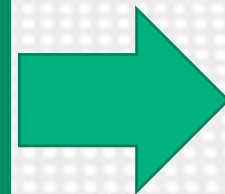
* Lietuvos bankas išvadą dėl biudžeto projekto teikia pagal Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 19 straipsnio 2 dalį

Esminiai momentai

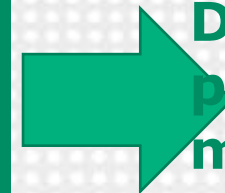
- **Poveikis infliacijai** – 0,2 proc. p.
- **Poveikis finansų sistemos stabilumui** – rizika yra padidėjusi, bet valdoma
- **Pajamos iš ES ekonomikos gaivinimo priemonės RRF** – deficitas bus didesnis, jeigu pajamos iš RRF nesieks numatyto lygio, o Ateities ekonomikos DNR planas bus įgyvendinamas visa apimtimi
- **Pandemijai ir jos pasekmėms suvaldyti reikalingos lėšos** – tikslinga suplanuoti 2021 m. biudžete
- **Automatiniai stabilizatoriai** – veiksmingumas turėtų būti stiprinamas
- **Ateities ekonomikos DNR planas** – yra rizikų dėl skolintų lėšų efektyvaus panaudojimo
- **Savivaldybių finansai** – pajamos mažėja, realus skolos lygis – neaiškus

Projektuose planuojami pakeitimai vidutinę metinę infliaciją 2021–2023 m. padidintų 0,2 proc. p.

- Išmokų vaikams didinimas
- Didesnis atlygis valdžios sektoriaus darbuotojams
- Minimaliosios mėnesinės algos didinimas
- Socialinio draudimo sistemos pakeitimai (pensijų didinimas ir kt.)

**Infliacija
+0,2 proc. p.**

**Disponuojamosios
pajamos +494
mln. Eur**

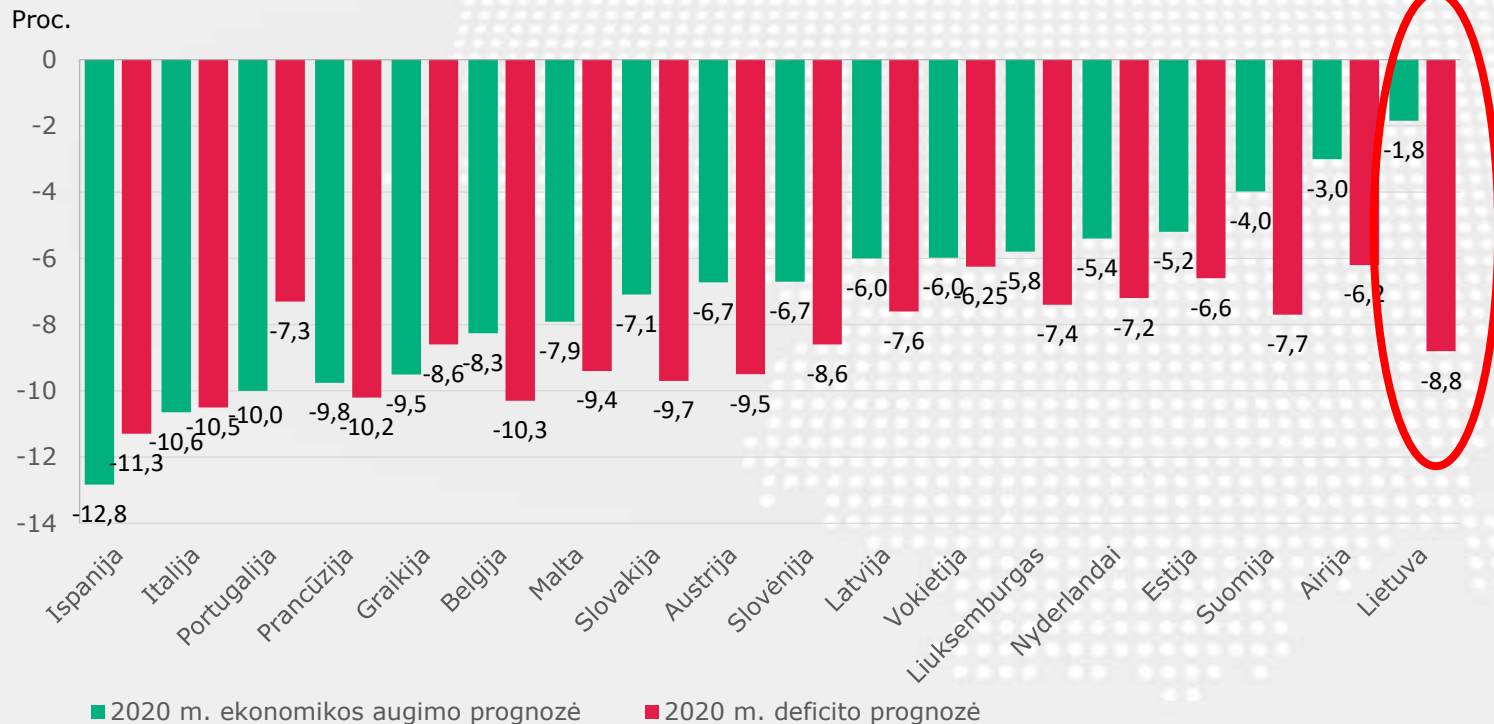
2021 m. planuojamo valdžios sektoriaus skolinimosi galimas poveikis

Finansų sistemos stabilumui

Dėl gerokai išaugusiančios valdžios sektoriaus skolos rizika yra padidėjusi, tačiau valdoma, nes mažų palūkanų normų aplinka sudaro prielaidas finansuoti valdžios sektoriaus deficitą mažesnėmis išlaidomis

2020 m. mažiausias prognozuojamas nuosmukis ES (1,8 proc.) ir vienas iš didesnių biudžeto deficitų (8,8 proc.)

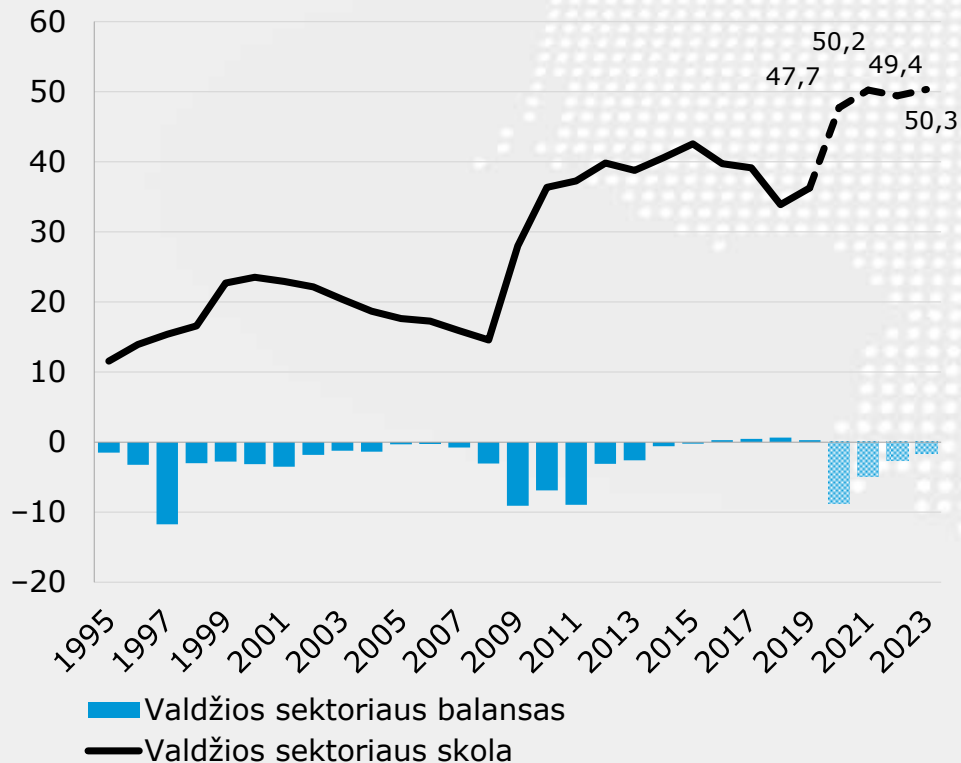

Šaltiniai: TVF ir 2021 biudžetų projektai.

Valstybės skola rekordinė – būtina atsakingai įvertinti viešąsias išlaidas

Proc. palyginti su BVP

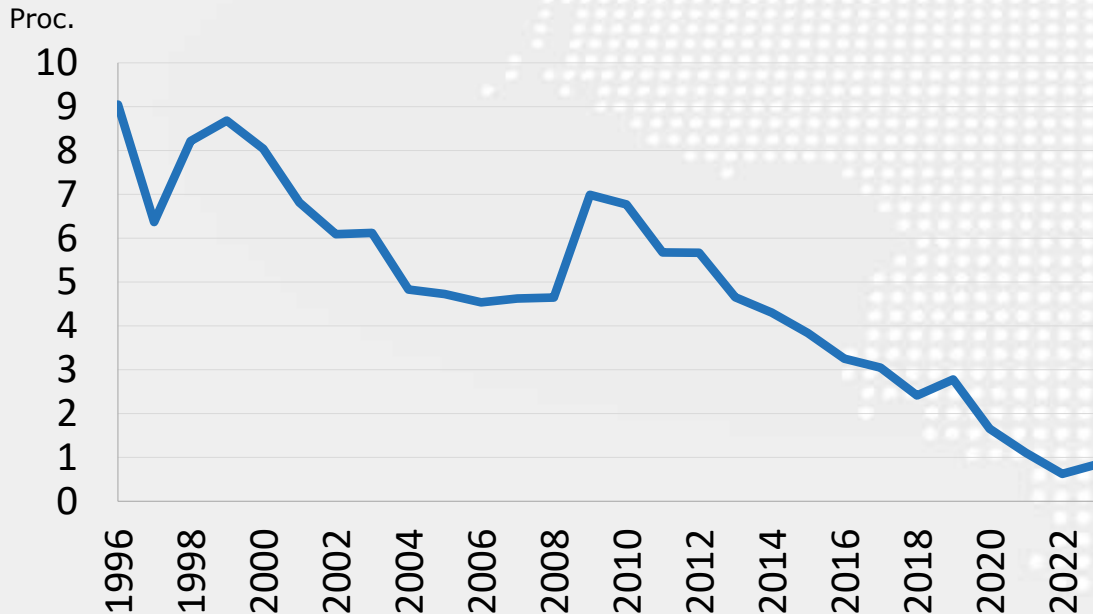
2021 m. planuojamas 5 proc. BVP valdžios sektoriaus deficitas, todėl skola toliau didėja – ji sudarys apie 25 mlrd. Eur (50,2 proc. BVP)

Ekonomikai atsigaunant, būtina itin kruopščiai įvertinti numatomas išlaidas ir būsimą naudą

Nors suplanuotų finansų rodiklių keliamos rizikos yra valdomos, svarbu, kad skolinimasis būtų itin atsakingas ir racionalus

Palūkanų normos mažėjimui įtaką darė ir Lietuvos banko pinigų politikos priemonės

Vidutinė už skolą mokama palūkanų norma

Šaltiniai: 2021 m. Lietuvos biudžeto projektas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

ECB ir LB Pinigų politikos priemonės

Padidintos vertybinių popierių pirkimo apimtys pagal turto pirkimo programas

Pinigų politikos priemonių operacijoms laikinai sušvelninti įkaito reikalavimai

Išplėstas ratas finansų įstaigų, kurios gali kreiptis dėl likvidumo paskolos

Deficitas gali būti didesnis, nei planuojami 5 proc. BVP

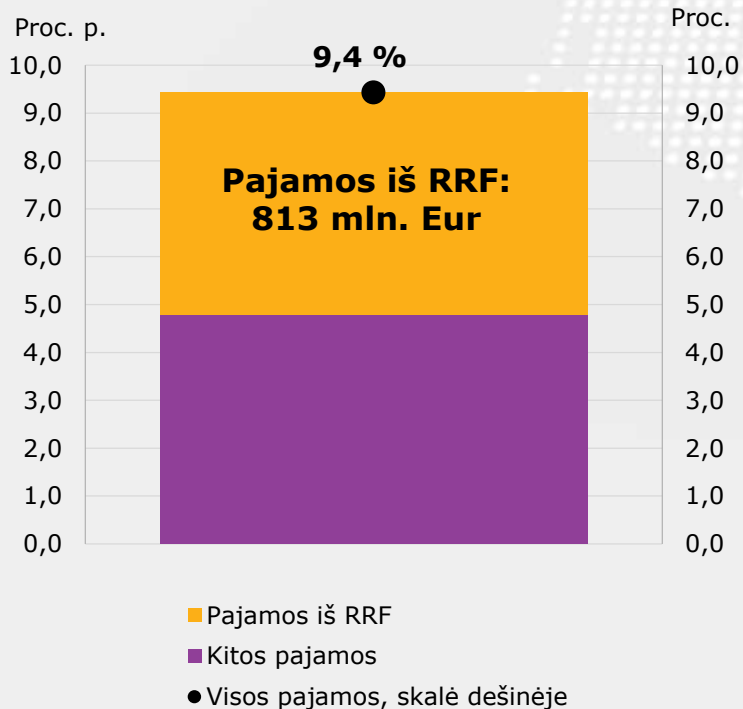
Deficitas didėtų jei:

- **Visa numatytų pajamų suma iš ES ekonomikos gaivinimo priemonės RRF nebus gauta, o suplanuoti DNR plano projektai bus įgyvendinami visa apimtimi**
- **Lėšų poreikis pandemijai ir jos pasekmėms suvaldyti bus didesnis, nei planuojama**
- **Atidėtų mokesčių grąžinimas bus mažesnis, nei planuojama**
- **Bus įgyvendintas prezidento siūlymas dėl papildomo pensijų indeksavimo (šiuo metu lėšos tam nenumatytos)**

Rizika reali: valdžios sektoriaus deficitas gali būti didesnis

Valdžios sektoriaus pajamų augimas ir kaitos veiksniai 2021 m.

2021 m. išlaidos Ateities ekonomikos DNR plano veiksmų įgyvendinimui:

- 1,6 mlrd. Eur (3,2 proc. BVP)
- iš jų 813 mln. Eur (1,6 proc. BVP) RRF lėšomis

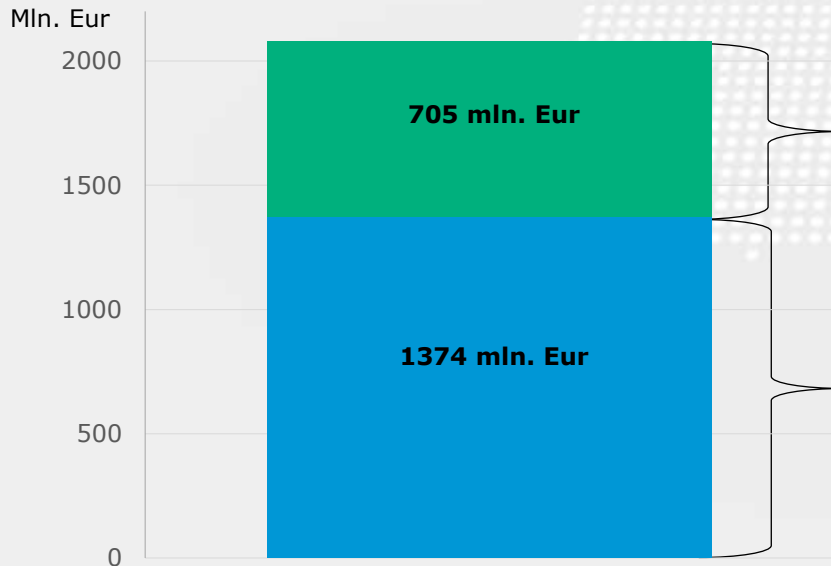
Jei visa numatytų pajamų suma iš RRF nebus gauta, o suplanuoti projektai bus įgyvendinami visa apimtimi – deficitas bus didesnis

Rizika yra reali, nes dalis projektų, kurie numatyti įgyvendinti RRF lėšomis, jau patvirtinti ir jiems buvo skirta lėšų 2020 m.

Lėšų poreikis pandemijai ir jos pasekmėms suvaldyti tikėtina bus didesnis, nei planuojama

Papildomos išlaidos, susijusios su pandemija ir jos pasekmių valdymu 2020 m.

■ Subsidijos už prastovose esančius darbuotojus, išmokos prižiūrintiesiems vaikus, savarankiškai dirbantiems, medicininė įranga, priedai ir kt.

■ Darbo paieškos išmokos, subsidijos už darbuotojus, grįžusius iš prastovų, subsidijos mažoms įmonėms, vienkartinės vaiko pinigų, pensijų išmokos ir kt.

Papildomos išlaidos sveikatos apsaugai ir išlaidų priemonės, kurios galioja ekstremalios padėties ir (arba) karantino metu – šiems režimams galiojant 2021 m. lėšų joms reikėtų automatiškai. Jei 2021 m. reikėtų bent 1/2 šių lėšų, deficitas būtų apie 0,5 proc. p. didesnis (**sudarytų 5,5 proc. BVP**).

Išlaidų priemonės, kurios galioja iki 2020 m. gruodžio 31 d. arba 2020 m. buvo vienkartinės – lėšų joms reikėtų, jei būtų priimti sprendimai jas pratęsti. Jei 2021 m. reikėtų bent 1/2 šių lėšų, deficitas būtų dar apie 1,4 proc. p. didesnis (**sudarytų 6,9 proc. BVP**).

Automatinių stabilizatorių veiksmingumas galėtų būti stiprinamas

Svarbu įtvirtinti apgalvotą karantino metu taikomų paramos ir skatinimo priemonių sistemą, kuri leistų gyventojams ir verslui pasinaudoti parama, kai jos labiausiai reikia, ir ji turėtų įsijungti „automatiškai“.

Pagalbos teikimas nesisteminėmis *ad hoc* fiskalinėmis priemonėmis apsunkina įmonių galimybes planuoti veiklą ilgesnėje perspektyvoje, todėl stabdo ekonomikos transformaciją, lėtina investicijų augimą.

Ateities ekonomikos DNR – 5,8 mlrd. Eur: yra rizikų dėl lėšų efektyvaus panaudojimo

DNR plano įgyvendinimo procese:

- Žmogiškajam kapitalui skiriama beveik 3 kartus mažiau (757 mln. Eur) nei ekonomikos infrastruktūrai (2 056 mln. Eur)
- Skuba vs. kokybė
- Vienkartiniai sprendimai – ilgalaikėms problemoms
- Krypties ir projektų turinio skirtumai
- Ne visada taikoma kaštų ir naudos analizė
- Tiek projektų ekspertų vertinimo, tiek socialinių partnerių balsas yra tik patariamasis
- Trūksta konkretumo, kas tiksliai bus įgyvendinama

LB pasiūlymai:

- **Neefektyvaus lėšų panaudojimo rizika sumažėtų, jeigu dauguma Ateities ekonomikos DNR plano projektų būtų įgyvendinami tik EK patvirtinus Lietuvos RRF planą.**
- **Projektams vertinti taikyti kaštų ir naudos (o ne poveikio) analizę**

Savivaldybių finansai: pajamų mažėjimą iš dalies kompensuoja dotacijos, bet realus skolos lygis – vis dar neaiškus

	2018	2019	2020	2021
Planuojamos pajamos*, mln. Eur	1 656	1 693	1 882	1 800
iš jų GPM, mln. Eur	1 504	1 538	1 716	1 632
Spec. tikslinės dotacijos, mln. Eur	782	880	1 006	1 116
Surinkta pajamų per I–III ketv., proc.	73,3	75,5	67,5	
Surinkta pajamų per I–III ketv., proc. (Vilniaus m.)	75,2	78,1	69,2	
Skolos limitas, proc.	60	60	60	60
Skolos limitas, proc. (Vilniaus m.)	85	85	75	75

Savivaldybių planuojamos pajamos mažėja apie 4 proc., tačiau šį sumažėjimą kompensuoja padidėjusios specialios tikslinės dotacijos

Projektuose numatyti planai ir toliau palaikyti griežtą savivaldybių skolinimosi kontrolę finansinio stabilumo kontekste vertintini teigiamai

Toliau yra neaiškus konsoliduotas savivaldybių ir jų įmonių skolos lygis

* Į pajamas neįskaičiuoti mokesčiai už aplinkos teršimą, už valstybinius gamtos išteklius, už angliavandenilių išteklius, taip pat pajamos už prekes ir paslaugas, vietinės rinkliavos, turto realizavimo pajamos, finansinio turto pardavimo pajamos ir ES paramos lėšos.

Děkoju už děmesj